

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมา

สืบเนื่องมาจากการที่ประเทศไทยประสบผลสำเร็จในการวางแผนครอบครัว และผลจากเทคโนโลยีทางการแพทย์ที่ทันสมัย ทำให้อัตราการเกิดลดลงอย่างรวดเร็วและต่อเนื่อง ในขณะเดียวกันอัตราตายก็ลดลงด้วย ส่งผลให้อายุขัยเฉลี่ยของประชากรไทยสูงขึ้น คนมีอายุยืนยาวขึ้น ทำให้สัดส่วนของประชากรวัยสูงอายุเพิ่มมากขึ้น เห็นได้จากผลของการทำสำมะโนประชากรและเคหะที่รายงานจำนวนประชากรสูงอายุ (ประชากรที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป) พ.ศ. 2523 มีจำนวน 2.4 ล้านคน คิดเป็นร้อยละ 5.5 ของประชากรทั้งประเทศ พ.ศ. 2533 มีจำนวนประชากรสูงอายุ 4.0 ล้านคน คิดเป็นร้อยละ 7.4 ของประชากรทั้งประเทศ พ.ศ. 2543 มีจำนวนประชากรสูงอายุ 5.8 ล้านคน คิดเป็นร้อยละ 9.5 ของประชากรทั้งประเทศและจากการประมาณประชากรของประเทศไทย* ได้ประมาณการว่าในปี พ.ศ. 2553 ประเทศไทยจะมีผู้สูงอายุเพิ่มมากขึ้นถึง 7.6 ล้านคน คิดเป็นร้อยละ 11.4 ของประชากรทั้งประเทศ จากที่ในปัจจุบันจำนวนและสัดส่วนของผู้สูงอายุเพิ่มขึ้นในอัตราที่รวดเร็ว ทำให้โครงสร้างประชากรของประเทศไทยกำลังจะเคลื่อนเข้าสู่ระยะที่เรียกว่า “ภาวะประชากรสูงวัย” (ภาวะประชากรสูงวัย หมายถึง การที่มีประชากรที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไปในสัดส่วนต่อประชากรทั้งหมดร้อยละ 10 หรือมากกว่า) การเข้าเคลื่อนเข้าสู่ภาวะประชากรสูงวัยนี้จะมีผลกระทบต่อสภาพสังคมและเศรษฐกิจโดยรวมของประเทศ ตลอดจนการจัดสรรงบประมาณ รัฐบาลจะต้องจัดสรรเงินงบประมาณเพื่อจัดสวัสดิการที่จำเป็นให้กับกลุ่มประชากรสูงอายุ ซึ่งตลอดช่วงชีวิตที่ผ่านมาท่านเหล่านั้นได้ทำคุณประโยชน์ให้แก่ประเทศชาตินานัปการ จึงสมควรที่สังคมจะต้องดูแลและจัดหาสวัสดิการเพื่อเอื้ออำนวยให้ผู้สูงอายุดำรงชีวิตอยู่อย่างมีความสุข

สำนักงานสถิติแห่งชาติได้จัดทำการศึกษาสำรวจประชากรสูงอายุ โดยจัดทำครั้งแรกในปี พ.ศ. 2537 และครั้งที่สองในปี พ.ศ. 2545 ได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลด้านต่างๆ ของผู้สูงอายุเพื่อนำไปใช้ประกอบการวางแผน ปรับเปลี่ยนแผนให้เหมาะสมกับผู้สูงอายุในปัจจุบันและผู้ที่กำลังก้าวเข้าสู่วัยสูงอายุซึ่งขณะนี้ประเทศไทยได้มีแผนผู้สูงอายุแห่งชาติ ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2545 - 2564)

1.2 วัตถุประสงค์

การสำรวจประชากรสูงอายุในประเทศไทย พ.ศ. 2545 มีวัตถุประสงค์ที่สำคัญ ดังนี้

1. เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะทางประชากร เศรษฐกิจ ภาวะสุขภาพ และลักษณะการอยู่อาศัยของผู้สูงอายุ
2. เพื่อศึกษาความต้องการพื้นฐานที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตของผู้สูงอายุ

* การคาดประมาณประชากรของประเทศไทย พ.ศ. 2533-2563 กองวางแผนทรัพยากรมนุษย์ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

3. เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลความคิดเห็น ความรู้สึก ความต้องการการช่วยเหลือจากรัฐบาล ความรู้สึกที่มีต่อการอาศัยอยู่กับสมาชิกในครัวเรือน
4. เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลการเข้าร่วมกิจกรรมของผู้สูงอายุ
5. เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลการให้และการรับความเกื้อหนุนของผู้สูงอายุ

1.3 ขอบข่ายและวิธีการสำรวจ

การสำรวจประชากรสูงอายุครั้งนี้เป็นการสำรวจระดับประเทศ ซึ่งทำการสำรวจด้วยวิธีตัวอย่างในทุกจังหวัดทั้งในเขตเทศบาลและนอกเขตเทศบาล โดยมีจำนวนเขตแ่งนับตัวอย่างทั้งสิ้น 5,796 ชุมชุมอาคาร/หมู่บ้านตัวอย่าง คิดเป็นครัวเรือนส่วนบุคคลตัวอย่างประมาณ 79,560 ครัวเรือน

การเก็บรวบรวมข้อมูล ใช้วิธีการส่งเจ้าหน้าที่ของสำนักงานสถิติแห่งชาติออกไปทำการสัมภาษณ์ผู้ที่มีอายุตั้งแต่ 50 ปีขึ้นไป ทุกคนที่อยู่อาศัยในครัวเรือนที่ตกเป็นตัวอย่าง ซึ่งดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลพร้อมกันทุกจังหวัดทั่วประเทศ ระหว่างเดือน เมษายน – มิถุนายน พ.ศ. 2545